

VÝROČNÁ SPRÁVA SPOLKU PERMON MARIANKA ZA ROK 2021

Spolok Permon Marianka je záujmové občianske združenie, ktorého hlavným cieľom je dokumentácia a propagácia bývalej ťažby a priemyselného spracovania bridlice v Marianke. Zaregistrovaný bol na Ministerstve vnútra Slovenskej republiky dňa 29. 12. 2006. V Banskej Štiavnici bol dňa 6. 9. 2007 slávnostne prijatý za člena Združenia baníckych spolkov a cechov Slovenska.

Členská základňa

V roku 2021 mal Spolok Permon Marianka **„8 členov“**. Boli nimi: Jozef Kráľ, Roman Lehotský, Ján Madarás, Ivan Paška, Marián Pavlovič, Albert Russ, Ján Sand a Martina Zibrínová. Predsedom spolku bol R. Lehotský, tajomníkom J. Madarás a tretím členom výboru M. Pavlovič.

Podujatia organizované Spolkom Permon Marianka

Svetová federácia asociácií turistických sprievodcov WFTGA v roku 1987 vyhlásila deň 21. februára za **„Medzinárodný deň turistických sprievodcov“**. Spolok Permon Marianka, ktorý prevádzkuje Miniexpozíciu ťažby a spracovania bridlice v Marianke vytvorenú v ústí Bridlicovej štôlne, má tiež svojich sprievodcov. Pri tejto príležitosti sme ich predstavili formou príspevku na Facebooku. Sú to J. Kráľ, R. Lehotský a J. Sand. Príspevok na Facebooku oslovil 1 159 ľudí.

Dňa 20. 6. 2021 sa za účasti verejnosti uskutočnilo **„otvorenie sezóny Miniexpozície ťažby a spracovania bridlice v Marianke“**. Súčasťou tohto slávnostného podujatia bola výstava „Školská písacia bridlicová tabuľka – zošit žiaka druhej polovice 19. storočia“, ktorú autorsky pripravil J. Kráľ. Predseda spolku R. Lehotský v príhovore na úvod prítomným zdôraznil jedinečnú možnosť vidieť 100-ročné písacie bridlicové tabuľky a griflíky, stručne zhodnotil činnosť Spolku Permon Marianka v roku 2020 a porozprával o objave Bridlicovej štôlne a vybudovaní Minexpozície. Návštevníci si následne pozreli jej priestory s výkladom R. Lehotského a J. Sanda. Podujatia sa aktívne zúčastnili aj I. Paška, M. Pavlovič a M. Zibrínová.

Spolok Permon Marianka si dňa 7. 8. 2021 pripomenul **„Deň obetí banských nešťastí“**. Pri Kaplnke sv. Barbory – patrónky baníkov sme hovorili o 12 známych obetiach ťažby bridlice z rokov 1863-1903. Ich vek bol v rozmedzí od 28 do 52 rokov. Zo známych príčin to bol zával či usmrtenie strojom. Pochádzali najmä z Marianky, Borinky, Stupavy či Devínskej Novej Vsi. Kyticu bielych ruží položili ku Kaplnke sv. Barbory a zapáli sviečky R. Lehotský, I. Paška, M. Pavlovič a J. Sand.

Vzhľadom na prísne protipandemické opatrenia Spolok Permon Marianka, Malokarpatský banícky spolok a Nezisková organizácia Barbora zorganizovali **„Noc múzeí a galérií 2021“** dňa 15. 5. 2021 formou webinára. Nazvali ho Banské expozície v Malých Karpatoch. Lektormi boli R. Lehotský, S. Kovačič aj J. Vitáloš. Záznam webinára je zverejnený na YouTube a doteraz si ho pozrelo vyše 80 divákov. Príspevok k tomuto podujatiu na Facebooku oslovil vyše 5 500 ľudí.

Dňa 16. 10. 2021 zorganizoval Spolok Permon Marianka už **„XVI. výstavu húb v Marianke“**. Vystavených bolo spolu 163 druhov húb. Okrem tradičnej hubárskej poradne a súťaže v určovaní húb, nového hubárskeho puzzle a hubárskej bádateľne bola sprievodným programom prezentácia

Geoparku Malé Karpaty, ktorú zabezpečia Nezisková organizácia Barbora, konkrétne Tomáš Fuksi. Huby pourčovali predovšetkým R. Bednár, J. Bojnanský a J. Červenka. Hubou výstavy bola **čirovka zelenkastá (*Tricholoma equestre*)**. Podujatie sa napriek protipandemickým opatreniam zaradilo medzi najúspešnejšie výstavy húb v Marianke. Do realizácie výstavy húb sa aktívne zapojili aj R. Lehotský, I. Paška, M. Pavlovič a J. Sand.

Miniexpozícia ťažby a priemyselného spracovania bridlice v Marianke

Miniexpozícia ťažby a spracovania bridlice v Marianke bola v roku 2021 otvorená **spolu „15-krát“**. Okrem pravidelných podujatí a vopred ohlásených skupín bola Miniexpozícia v mesiacoch jún – október otvorená v každý párny týždeň v nedeľu od 15:00 do 18:00 h. Návštevníkov sprevádzali J. Král (3 x), R. Lehotský (9 x) a J. Sand (7 x). V nasledujúcom prehľade uvádzame len niektoré významnejšie návštevy.

Dňa 12. 6. 2021 navštívila Miniexpozíciu ťažby a spracovania bridlice v Marianke skupina zamestnancov s deťmi **„zo Špecializovanej nemocnice pre ortopedickú protetiku“**. Pre deti bol pripravený program o mineráloch a ich využití, baníctve, histórii ťažby a spracovania bridlice, vyskúšali si strihať bridlicu, vidieť hrať starý kľukový gramofón a živého netopiera, obyvateľa opustených banských diel z rehabilitačnej stanice.

Na záver školského roka sme mali dňa 23. 6. 2021 na návšteve našej Miniexpozície ťažby a spracovania bridlice v Marianke štvrtákov **„zo základnej školy v Stupave“**. Prišli na bicykloch. Pripravili sme pre nich informácie o baniach, baníctve, banských mestách. O histórii ťažby bridlice v Marianke a výrobkoch z nej. Priradzovali minerály k výrobkom z nich, naučili sa napríklad aký je rozdiel medzi štôľňou a šachtou, čo je kladivko a železko a koľko písacích školských tabuliek sa pred 150 rokmi denne vyrobilo v Marianke. Vyskúšali si písať na školskú bridlicovú tabuľku griflíkom a strihať bridlicu. Pani učiteľkám sme na záver vyrobili a venovali bridlicové srdiečka. Miniexpozíciou ich sprevádzal R. Lehotský. Dňa 24. 6. 2021 sme mali v Miniexpozícii ťažby a spracovania bridlice v Marianke ďalších školákov zo Stupavy. Tento raz to boli ôsmaci. Po Miniexpozícii ich sprevádzal J. Král.

Dňa 17. 6. 2021 sa k nám do Miniexpozície ťažby a spracovania bridlice v Marianke prišiel odfotografovať **„mladomanželský pár“**. Urobili sme niekoľko fotografií a zaželali im všetko najlepšie.

Miniexpozíciu navštívili dňa 8. 7. 2021 malí **„futbalisti a futbalistky z Kempu“** Obecného športového klubu Marianka, pod vedením M. Bubniča. Miniexpozíciou ich sprevádzal J. Král.

Účasť na podujatiach

Dňa 4. 6. 2021, v areáli štôľne Budúcnosť v Pezinku, štátny tajomník MŽP SR J. Smatana odovzdal oficiálny dekrét **„Geoparku Malé Karpaty“** do rúk J. Vitálošovi z Neziskovej organizácie Barbora. Slovensko má tak svoj štvrtý oficiálny geopark. Zároveň bolo podpísané memorandum o spolupráci so zástupcami Prírodovedeckej fakulty UK, ŠGÚDŠ, Prírodovedným múzeom SNM a Ústavom vied o Zemi SAV. Za banícke spolky sa tohto slávnostného podujatia zúčastnili predsedovia Malokarpatského baníckeho spolku Š. Granec, Spolku Permon Marianka R. Lehotský, OZ Libetha D. Zajacová a výkonná tajomníčka Združenia baníckych spolkov a cechov Slovenska L. Lepeňová. S krátkym príhovorom vystúpil aj predseda Trnavského samosprávneho kraja J. Viskupič. Spolok Permon Marianka sa stal partnerom projektu Geopark Malé Karpaty.

Pamiatkový úrad SR a Krajský pamiatkový úrad Trnava zorganizovali pre verejnosť dňa 19. 6. 2021 exkurziu „**Sprevádzanie po pozostatkoch rudnej banskej činnosti v Modre-Harmónii**“. V rámci tohto podujatia sme dostali od kolegu montanistu M. Sládka príležitosť predstaviť aj bridlicové baníctvo v Marianke. R. Lehotský prítomným porozprával o bridlici, jej výskyte v Malých Karpatoch, ťažbe a priemyselnom spracovaní v Marianke a najvýznamnejších výrobkoch z bridlice, detailnejšie o školskej písacej tabuľke a jej distribúcii do takmer celého sveta. Na záver to bola ukážka výroby bridlicového srdiečka.

Dňa 10. 8. 2021 sa na pozvanie primátorky mesta Handlová S. Grúberovej zúčastnili zástupcovia Spolku Permon Marianka R. Lehotský a J. Sand spomienkového podujatia „**Dňa bielych ruží**“. Týmto podujatím si Handlová každoročne pripomína tragédiu z 10. 8. 2009, kedy v Handlovej vyhasli životy 20 baníkov a banských záchranárov. Za spolok sme položili k Pamätníku baníkov kyticu bielych ruží s ozdobnou stuhou. Podujatia sa zúčastnili aj ďalší členovia Združenia baníckych spolkov a cechov Slovenska.

Dňa 19. 8. 2021 sa začalo v Marianke „**2. rezbárske sympóziu**“. Organizuje ho OZ JDS Mariánski seniori. Spolok Permon Marianka navrhol a finančne podporil vytvorenie baníckej klopačky, ktorú vytvoril rezbár V. Tinák. Na klopačke sa v centrálnej časti nachádza sv. Barbora – patrónka baníkov a pod ňou skrížené banícke kladivko a želiezko. Na vrchu je strieška pokrytá bridlicou a vpredu bude pri určitých príležitostiach zavesená samotná klopačka vyrobená z javorového dreva, na ktorú sa bude klopať dreveným kladivkom. Slávnostné odovzdanie klopačky a ostatných sôch verejnosti sa konalo dňa 21. 8. 2021 aj s príhovorom R. Lehotského. Klopačka je umiestnená na Námestí 4. apríla v Marianke. Striešku vyrobil M. Pavlovič a jej pokrytie bridlicou zrealizoval J. Kráľ.

V sobotu 21. 8. 2021 sme sa zúčastnili na jubilejnom 25. ročníku „**Pezinského permoníka**“, kde sme prezentovali Miniexpozičiu ťažby a spracovania bridlice v Marianke. Návštevníci nášho stánku Spolku Permon Marianka mali napr. možnosť dozvedieť sa niečo o ťažbe, spracovaní a výrobkoch z bridlice, vystrihnúť si bridlicové srdiečko, vidieť ukážku osekávania bridlice, vyskúšať si písanie na školskú bridlicovú tabuľku griflíkom, či na záver si vypočuť prednášku R. Lehotského. Navyše sme mali okolo seba stánky našich priateľov. Z jednej strany to boli Alena a Jakub Zemanovci z mesta Odry (Česká republika), ktorí zastupovali pripravovaný Geopark Krajina břidlice a na druhej strane Dagmar a Pavla Zajacovcov z Ľubietovej, ktorí zastupovali Banskobystrický geopark. Spolok Permon Marianka bol zastúpený R. Lehotským a J. Sandom.

4. ročník „**Detskej baníckej akadémie JUDr. D. Vilima**“ sa uskutočnil dňa 28. 8. 2021 opäť v Pezinku. Zorganizoval ho Malokarpatský banícky spolok. Spolok Permon Marianka prispel prezentáciou mariánskej bridlice a najvýznamnejších bridlicových výrobkov z Marianky – školskej písacej tabuľky a strešnej krytiny. Po prvýkrát tu boli odprezentované verejnosti pákové nožnice na strihanie bridlice pripevnené na drevenej koze. Vyskúšala si ich aj viceprimátorka mesta Pezinok M. Wagingerová. Nechýbala ani ukážka osekávania bridlice a vyhotovovanie bridlicových srdiečok. Prezentoval R. Lehotský. Podujatia sa zúčastnilo takmer 180 detí.

Najvýznamnejším podujatím Združenia baníckych spolkov a cechov Slovenska bolo v tomto roku už „**13. stretnutie zástupcov banských miest a obcí Slovenska**“ v Nižnej Slanej. Konalo sa 3. – 4. 9. 2021. Spolok Permon Marianka na ňom zastupovali R. Lehotský a J. Sand. Zúčastnili sme sa prijatia starostom obce Nižná Slaná T. Jergom, slávnostného baníckeho sprievodu, kde sme získali ďalšiu pamätnú stuhu na spolkovú zástavu a slávnostného odhalenia pamätnej tabule nášmu priateľovi, bývalému tajomníkovi ZBSC D. Vilimovi v Kobeliarove. Súčasťou stretnutia bola aj prehliadka Vysokej

pece Etelka, kde sa pripravuje pre verejnosť nová banská expozícia, Banícko-geologickej expozície v Nižnej Slanej, v ktorej je vystavená veľká zbierka banských lúčok, fárane do banského diela v Nižnej Slanej a prehliadka viacerých historických objektov tohto regiónu (Gotický kostol v Štítniku, Kaštieľ a Ľadovňa vo Vlachove, Pamätný dom P. J. Šafárika v Kobeliarove).

Schôdze a zasadnutia

Dňa 20. 5. 2021 sa v Banskej Štiavnici uskutočnilo „**zasadnutie Výkonného výboru Združenia baníckych spolkov a cechov Slovenska**“. Zúčastnil sa ho J. Kráľ.

V Banskej Štiavnici sa dňa 14. 7. 2021 uskutočnilo „**Valné zhromaždenie Združenia baníckych spolkov a cechov Slovenska**“ za účasti primátorky Banskej Štiavnice N. Babiakovej. Spolok Permon Marianka na valnom zhromaždení zastupoval predseda spolku R. Lehotský.

Dňa 28. 10. 2021 sa konal online „**workshop v rámci projektu RegioCoop SK-AT**“ „Predstavenie projektových myšlienok, ponuka na spoluprácu – hľadanie partnera“, ktorý organizoval Trnavský samosprávny kraj. Zúčastnili sa ho zástupcovia Neziskovej organizácie Barbora, ktorý predstavili projekt Geopark Malé Karpaty. Za Spolok Permon Marianka sa ho zúčastnil R. Lehotský s návrhom vytvorenia spoločného elektronického kalendára podujatí pre verejnosť v cezhraničnom regióne SK-AT.

Vydavateľská a propagačná činnosť

V aprílovom čísle „**Stupavské noviny**“ vyšiel príspevok Minerály Stupavy a blízkeho okolia. Autormi sú S. Bednárová, R. Bednár, P. Ondrus a J. Kráľ.

V apríli 2021 vyšlo č. 2/2021 „**občasnika Malé Karpaty**“. Uverejnený je v ňom príspevok J. Kráľa Marianska bridlica, história, ťažba, spracovanie a perspektíva alebo putovanie za kameňom na ktorom sa učila písať polovica monarchie“.

V Spravodaji obce Marianka „**Mariatál 1/2021**“ bol na konci roka 2021 zverejnený príspevok 15 rokov aktívnej činnosti Spolku Permon Marianka, ktorého autorom bol R. Lehotský a príspevok Aj marianska bridlica potrebovala reklamu, ktorého autorom bol J. Kráľ.

Počas celého roku 2021 sme aktualizovali webovú stránku „**www.marianka.eu**“. Bolo na nej doplnených 68 novínok a niekoľko ďalších príspevkov. Administrátorom webovej stránky je J. Kráľ.

Pokračovali sme vo zverejňovaní správ na „**facebookovej stránke Spolku Permon Marianka**. Za rok 2021 priniesla návštevníkom 41 príspevkov. Administrátorom facebookovej stránky je R. Lehotský. Pre jednoduchší prístup sme pre ňu vytvorili priamu adresu www.facebook.com/bridlica.

„**Fotografovanie**“ na podujatiach organizovaných Spolkom Permon Marianka počas celého roku zabezpečoval I. Paška.

Iné

V regionálnych novinách „**MY Špeciál**“ vyšiel dňa 26. 2. 2021 príspevok Bridlicové z tabuľky z Marianky boli kedysi svetoznáme.

Spolok Permon Marianka, v rámci územia Sandbersko–pajštúnskej geomontánnej oblasti oslovil listom dňa 14. 3. 2021 starostu Dúbravky M. Zaťoviča s ponukou spolupráce na lokalite „**Hrubý breh**“.

v Dúbravke“ (bývalá ťažba piesku na umývanie riadov), ktorá bola na náš návrh zaradená Bratislavským samosprávnym krajom do Návrhu (zásobníka) projektov. Nakoľko na túto ponuku miestny úrad nezareagoval, bude potrebné v roku 2022 k tejto téme iniciovať osobné stretnutie so starostom.

Spolok Permon Marianka vyrobil a venoval víťazom **„2. ročníka fotografickej súťaže Montánna fotografia 2021“** vyhlásenej Združením baníckych spolkov a cechov Slovenska ceny – bridlicové srdiečka so zelenými mašličkami a turistické známky Bridlicovej štôlne. S fotografiami sa do súťaže prihlásili členovia spolku J. Madarás a I. Paška.

V decembri 2021 sme zabezpečili potrebné dokumenty a požiadali o zápis do registra oprávnených právnických osôb na prijímanie príslušného podielu percenta zaplatenej dane z príjmu za zdaňovacie obdobie roka 2021, **„tzv. 2 %“**.

Dňa 16. decembra 2021 bola marianska bridlica a informácie o nej na Facebooku Geoparku Malé Karpaty súčasťou **„Adventného kalendára GMK“**.

*Výročná správa bola schválená na výročnej členskej schôdzi dňa 25. 3. 2022 v Marianke.
Zostavil: Roman Lehotský*